

Jaarverslag
2018
en
Onderzoeksprogramma
2019
van de
Rekenkamercommissie
Waterschap Hollandse Delta

Ridderkerk, 14 februari 2019

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
Hoofdstuk 2 Onderzoeken en Activiteiten	3
2.1 Participerend onderzoek	3
2.2 Onderzoek naar Technische Automatisering (TA)	3
2.4 Onderzoek aanpak waterkeringen	4
2.5 Methode Duisenberg	5
2.6 Opvolgingsonderzoek waterzuiveringen	5
2.7 Lidmaatschap NVRR, deelname aan Waterkring en overige acties	6
Hoofdstuk 3 Budgetoverzicht 2018	7
Hoofdstuk 4 Onderzoeksprogramma 2019	8

Hoofdstuk 1 Inleiding

In 2008 was WSHD een van de eerste waterschappen die op vrijwillige basis tot de oprichting van een eigen rekenkamercommissie (RKC) kwam. Al weer voor een elfde keer wordt een jaarverslag gepresenteerd. Daar beknoptheid van het jaarverslag door leden van de Verenigde Vergadering (VV) wordt gewaardeerd, is deze lijn wederom voortgezet. De RKC heeft ondanks (of wellicht dankzij) de gevoerde discussies op bestuurlijk niveau een vaste plek gekregen in het bestuurlijk bestel van Waterschap Hollandse Delta. Door op pragmatische wijze gedegen onderzoek uit te voeren draagt de RKC vanuit deze positie haar steentje bij aan het functioneren van het bestuur en de organisatie van WSHD.

Sinds 2014 is over de periodieke afstemming tussen de VV en de RKC besloten dat minimaal één keer per jaar een vast overleg met de fractievoorzitters plaats vindt. Op 15 november 2017 heeft een afstemmingsoverleg plaatsgevonden over het onderzoeksprogramma 2018 en op 14 maart 2018 was er overleg over het programma van dat onderzoeksjaar. In het afstemmingsoverleg vond er ook een korte evaluatie plaats van de werkzaamheden van de RKC.

De benoemingstermijn van leden van de RKC is vier jaar. De eerste termijn van de heer Den Eerzamen verstreek in januari 2018. Op 25 januari 2018 heeft de VV de heer Den Eerzamen voor een nieuwe termijn herbenoemd.

Samenstelling van de Rekenkamercommissie in 2018:

Naam	Functie	Periode benoeming
A.G. Hengeveld RA CMC	Voorzitter, extern	t/m april 2020
Drs. F.C. den Eerzamen RO	Lid, extern	t/m januari 2022
Mevr. Ir. M. Quapp	Lid extern	t/m oktober 2020
G. Gijzendorffen MCM	Extern secretaris	

Hoofdstuk 2 Onderzoeken en Activiteiten

2.1 Participerend onderzoek

Sinds de komst van de heer Hengeveld als voorzitter van de RKC participeren de leden van de RKC meer dan voorheen zelf in de uitvoering van de onderzoeken. De rkc-verordening sluit op een dergelijke werkwijze aan. Door minder onderzoekswerkzaamheden aan externen uit te besteden, wordt de kennis van de RKC-leden over het reilen en zeilen van WSHD en de bekendheid met medewerkers van het waterschap vergroot. Daarnaast is er het voordeel van kostenbesparing, doordat de eigen inzet efficiënter is dan de inzet van externe onderzoekers. Daar waar noodzakelijk voor de uitvoering van een onderzoek roept de RKC specifieke deskundigheid in.

2.2 Onderzoek naar Technische Automatisering (TA)

Het onderzoek naar de vernieuwing van de TA was het tweede onderzoek dat zich aan de hand van een specifiek onderwerp richtte op de versterking van de kaderstellende en controlerende rol van de VV. In de VV van 30 november 2017 leidde naar aanleiding van de behandeling van dit onderwerp de procesgang van het opstellen van het ontwerp-VV-besluit tot discussie. Daar het College van D&H het ontwerpbesluit opstelt en daar dan de eigen bestuurlijke reactie in verwerkt, komt in onvoldoende mate naar voren dat de aanbevelingen van de RKC in eerste aanleg zijn gericht tot de VV. De VV constateerde dat de besluitvorming door deze gang van zaken onvoldoende recht deed aan de aanbevelingen van de RKC en de VV zelf dient te beslissen hoe met aan de VV gerichte aanbevelingen wordt omgegaan. Dit leidde tot de motie van de heer Klok die in

meerderheid werd ondersteund. Mevrouw Kickert-Schotting stelde een amendement van het ontwerpbesluit voor waarin het college werd opgedragen de aanbevelingen van de RKC onverkort uit te voeren. De besluitvorming over het rapport en de aanbevelingen werd formeel vastgesteld bij de behandeling van de besluitenlijst per 25 januari 2018.

In een recent overleg met de fractievoorzitters op 16 januari 2019 is wederom aan de orde gesteld dat het besluitvormingsproces wijziging verdient. De aanbevelingen van de RKC zouden onverkort aan de VV geadresseerd moeten worden. De reactie van het dagelijks bestuur zou apart ter kennis moeten worden gebracht. Afgesproken is de gewenste wijziging van de verordening in 2019 te realiseren, zie ook verderop: het jaarplan 2019.

De aanbevelingen van de RKC over het onderzoek naar aanleiding van de TA bleken in uitvoering te zijn. De verantwoordelijk Heemraad, de heer Struik, heeft daarover op 19 april 2018 in het Watersnoodmuseum een presentatie gegeven. De presentatie werd door leden van de RKC bijgewoond.

2.4 Onderzoek aanpak waterkeringen

De hoofdvraag van dit RKC-onderzoek was:

Gaat WSHD op doeltreffende en doelmatige wijze om met de 'systeemsprong, wat inhoudt het beveiligen van het gebied van WSHD op basis de overstromings-risicobenadering en is de informatievoorziening over waterkeringen adequaat ten behoeve van het vervullen van de kaderstellende en controlerende functie.

Daar onderzoek naar dit onderwerp ook specialistische kennis vereist, werden de leden bij het onderzoek ondersteund door de heer Den Heyer van het kennisinstituut Deltares.

De conclusies van het onderzoek waren:

- de gebiedskennis is bij het waterschap is nog niet systematisch en structureel georganiseerd;
- 'werk met werk'-mogelijkheden kunnen worden geïntensiveerd;
- de voorwaarden voor een intensievere samenwerking andere overheden zijn nog niet geheel vervuld;
- de organisatie voor bereiken meer doelmatigheid is nog in ontwikkeling
- de uitvoering van Beheer en onderhoud drijft op praktijkervaring en zou meer betrokken kunnen worden bij een doelmatige aanpak van de versterkingsopgaven;
- de 1^e toets ILT-audit over zorgplicht laat een positief beeld zien.

Naar aanleiding van de onderzoeksconclusies waren de aanbevelingen (kort samengevat):

1. Realiseer een strakke centrale regie op alle variabelen en relevante onderdelen ten behoeve van de aanpak van waterkeringen. Het is gewenst om op het gebied van Risico's-Prestaties-Kosten (assetmanagement) tot de meest efficiënte aanpak te komen. De assetmanager speelt hierbij een belangrijke rol. Hoewel het Ambitietraject de functie Assetmanagement ook benoemt, is de RKC van mening dat invulling van deze functie voor Waterkeringen een heel hoge prioriteit moet krijgen.
2. Vanuit het oogpunt van vergroting van de doelmatigheid zou het waterschap zich pro-actiever naar andere overheden kunnen opstellen.
3. Betrek uitkomsten van het toetsingsproces van de waterkeringen in het kader van het Hoog Waterbeschermingsprogramma (HWBP) bij planning en uitvoering van Beheer en Onderhoud (B&O).
4. De inmiddels lopende vernieuwde opzet van de programmabegroting gaat in de richting van verbeterde informatie voor de VV. Stel als doel om informatie aan de VV kernachtig en zo weinig versnipperd aan te reiken.

5. Geef de organisatie de tijd om gericht de gewenste veranderingen in de P&C-producten en in de organisatie te kunnen invoeren. Werk wel een planning uit van het veranderingsproces en breng deze ter kennis van de VV. Zorg hierbij voor aansluiting van het veranderingsproces op het Ambitietraject dat eind 2017 is gestart.

De RKC en de heer Den Heyer hebben op 11 september 2018 een presentatie over het rapport en de aanbevelingen verzorgd in de Cie WWV. De VV behandelde het rapport op 27 september. De leden van de VV besloten conform voorstel. Daarbij werd opgemerkt dat het college nogal zuinig op de aanbevelingen had gereageerd door te stellen dat alle aanbevelingen eigenlijk al in uitvoering waren. De presentatie en de discussie daarover in de Commissie WWV resulteerde in de toevoeging door het college van een plan van aanpak van de aanbevelingen. Een toelichting daarop werd verzorgd door Heemraad van Gelder. Door de leden van de VV en de RKC werd dit positief ontvangen.

2.5 Methode Duisenberg

De Rekenkamercommissie heeft door middel van het aanreiken van een methode in 2018 een bijdrage willen leveren aan het versterken van de P&C-cyclus en het vergroten van het inzicht in de effectiviteit van het gevoerde beleid. De P&C-cyclus (en producten) zou zo ingericht moeten zijn dat aan de informatiebehoefte van de Verenigde Vergadering wordt voldaan, namelijk het kunnen beoordelen van de effectiviteit van het gevoerde beleid. Met andere woorden: worden de beleidsdoelen gehaald of moet er bijgestuurd worden?

De methode Duisenberg is door toenmalig Kamerlid Pieter Duisenberg geïnitieerd rond de begroting van OCW. Kern van de aanpak is dat gekozen leden zelf analyseren waaraan geleverde informatie door het bestuur moet voldoen. De leden van de RKC zijn dus niet leidend maar nemen de positie van adviseur in bij het verbeterproces.

De voorzitter van de RKC heeft op 29 maart de aanpak en inhoud van de toepassing afgestemd met Heemraad Sas. Daarna zijn leden van de VV in werkgroepverband aan de slag gegaan met het analyseren van P&C-informatie. Op 16 mei 2018 presenteerde de heer Lucas de bevindingen en verbeterpunten in de Commissie MBH. Vervolgens is de organisatie met de aanbevelingen aan de slag gegaan en dit heeft geresulteerd in eerste verbeteringen van de P&C-informatie in de programmabegroting 2019. Geleidelijk zullen alle P&C-producten de revue gaan passeren. De RKC blijft het verbeterproces ook in 2019 vanuit een adviseurspositie volgen.

2.6 Opvolgingsonderzoek waterzuiveringen

Voor de tweede helft van 2018 was de RKC voornemens om te onderzoeken in welke mate de aanbevelingen van het in 2015 uitgebrachte rapport 'Waterzuivering: deskundig en kostenbewust' zijn opgevolgd.

De indertijd gedane aanbevelingen hadden naar de mening van de RKC nog steeds een actuele betekenis. De belangrijkste conclusie van het rapport 'Waterzuivering: deskundig en kostenbewust' uit 2015 was dat het waterschap weliswaar doelmatig en doeltreffend met lage kosten werkte, maar dat de sterke focus op kostenbeheersing risico's inhield. Bovendien werd er een zekere spanning tussen korte en lange termijn geconstateerd, was er geen breed toekomstperspectief en was aandacht voor RWZI Dokhaven gewenst. Ook is de opmerking gemaakt dat er geen "what/if"-scenario voorhanden was voor situaties waarbij een RWZI lange tijd uit de roulatie zou raken. Voor reactie werd een uitgewerkt onderzoeksvoorstel aan de fractievoorzitters voorgelegd.

Incidentele ontwikkelingen gaven aanleiding om van het voornemen tot onderzoek in 2018 af te zien. In een brief aan de fractievoorzitters van 8 november 2018 werd dit nader toegelicht: het incident Sluisjesdijk en het terugtrekken door de BAM en de zaken die sindsdien naar voren zijn gekomen, bij voorbeeld in het rapport van Arcadis, leidden tot de conclusie dat aan de opvolging van de aanbevelingen uit het RKC-rapport van 2015 zoals toegezegd door het College (en de monitoring daarvan door de VV) nog nauwelijks invulling was gegeven.

De incidenten hebben er wel toe geleid dat op alle fronten (organisatie, beleid, cultuur, veiligheid, sturing, risico's) inhaallacties door het bestuur concreet waren ingezet. Aandachtspunt hierbij is dat de medewerkers van WSHD overbelast dreigen te geraken en een RKC-onderzoek zou extra druk geven.

Dit alles leidde bij de leden van de RKC tot de conclusie dat het, mede gelet op het ondersteunen van de controlerende rol van de VV op de aanpak van de problemen bij de waterzuiveringen, de voorkeur verdient om het onderzoek van de RKC nu op te schorten en medio 2019 te bekijken of alle ingezette acties daadwerkelijk tot verbeteringen hebben geleid.

2.7 Lidmaatschap NVRR, deelname aan Waterkring en overige acties

De Rekenkamercommissie is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissie (NVRR). De informatie over de ontwikkelingen in rekenkamerland en de publicaties van de NVRR worden nauwgezet gevolgd. Op 25 mei 2018 is deelgenomen aan het jaarlijkse congres van de vereniging en op 14 juni aan een symposium dat was georganiseerd door de Delftse Rekenkamer. Op 26 maart 2018 is de landelijke Waterschapsdag van de Unie van Waterschappen bijgewoond.

In navolging van de opzet bij gemeentelijke rekenkamers werd enige jaren geleden onder de paraplu van de NVRR een zogenaamde 'Waterkring' gevormd. In kringverband werden regelmatig ontmoetingen tussen rekeningcommissies en rekenkamercommissies van waterschappen georganiseerd. Mevrouw Quapp van de RKC onderhoudt het contact met de waterkring. Daar waar relevant wordt door de RKC input geleverd. Eén van de onderwerpen die aan de orde kwamen, was een gezamenlijk onderzoek van meerdere rkc's naar het waterkundig laboratorium Aquon. WSHD participeert daarin als deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling. In november 2018 onderzocht de RKC of deelname aan een gemeenschappelijk onderzoek zinvol zou zijn. Gelet op de tevredenheid van de VV bij de jaarstukken van Aquon bestond daarover twijfel. In een gesprek met de ambtelijk adviseur over Aquon bij WSHD werd het positieve beeld bevestigd en besloot de RKC om van deelname aan het onderzoek af te zien. Het waterschap Rijnland zet onderzoek door op eigen gelegenheid. Als dit informatie oplevert die ook van belang is voor de VV van WSHD zal de RKC hier nader over informeren.

Door de heer Den Eerzamen is in samenwerking met de voorzitter van de RKC voor het vakblad 'the public controller' een artikel geschreven over het nut en de noodzaak van een rekenkamerfunctie bij waterschappen. Op uitnodiging van Heemraad Sas heeft de voorzitter van de RKC een presentatie gehouden over dit thema in november 2018 in het portefeuillehoudersoverleg financiën van de Unie van Waterschappen.

Hoofdstuk 3 Budgetoverzicht 2018

	Budget	Uitgaven	Budgetruimte
Vacatiegelden	€ 10.215	€ 6.301	€ 3.914
Diverse kosten, w.o. werving & selectie	€ 5.000		€ 5.000
Representatie	€ 1.000	€ 150	€ 850
Reis- en verblijfkosten	€ 538	€ 1.749	-€1211
Contributies en bijdragen	€ 1.000	€ 720	€ 280
Parkeergelden		€ 8	-€ 8
RKC Secretaris	€ 10.000	€ 5.600	€ 4.400
Onderzoekswerkzaamheden RKC	€ 24.000	€ 17.312	€ 6.688
Onderzoekswerkzaamheden door derden <i>Verplichting te realiseren in 2019</i> <i>(Urban4Water) €4991</i>	€ 20.000	€ 17.561	€2439
Overige goederen en diensten		€ 260	-€ 260
Totaal 2018	€ 71.753	€ 49.661	€ 22.092

Toelichting

De RKC stelt vast dat in het jaar 2018 vanwege de uitvoering van de onderzoekswerkzaamheden door de leden zelf zeer zuinig met de middelen is omgegaan en dat het niet gebruikte budget voor de RKC (inclusief de secretariële ondersteuning), totaal € 22.092 bedraagt. Het overschot vloeit terug naar de algemene middelen. Ook voor het jaar 2019 zullen voor de onderzoeken, naar verwachting, externen in beperkte mate worden ingeschakeld.

In het verslagjaar is de post reisgelden overschreden vanwege de extra kilometers voor de uitvoering van onderzoeken. De minpost bij overige diensten en goederen betreft een administratieve correctie daar de leden en secretaris van de RKC voortaan onderscheid maken tussen de reguliere representatie- en vergaderkosten en de uren ten behoeve van onderzoekswerkzaamheden. Als gevolg van het verschuiven van het opvolgingsonderzoek Waterzuiveringen naar 2019 is het hiervoor beschikbare budget (geraamd op € 5.000) in 2018 niet benut.

Hoofdstuk 4 Onderzoeksprogramma 2019

Met de fractievoorzitters is op 14 januari 2019 over het onderzoeksprogramma 2019 gesproken.

De RKC gaf aan zelf te opteren voor onderzoek naar:

- de doelmatige en doeltreffende organisatie van het ambitietraject;
- de investeringen van het waterschap en de informatieverstrekking aan de VV daarover,
- de vergunningen die het waterschap verstrekt met de vraag of het doel wordt bereikt wat met de vergunningverstrekking wordt beoogd;
- de doeltreffendheid en doelmatigheid van calamiteitenorganisatie o.a. naar aanleiding van de droogteperikelen van de zeer warme zomer van 2018.

Bij de inventarisatie van de belangstelling van de fractievoorzitters gaf de voorzitter van de RKC aan dat de RKC zélf de onderzoeksonderwerpen kiest maar dat de belangstelling van de fractievoorzitters zeker meetelt bij het maken van een keuze.

De voorkeur van de fractievoorzitters bleek overduidelijk te zijn: onderzoek naar het ambitietraject en de calamiteitenorganisatie.

Zeer recente ontwikkelingen bij het waterschap vanwege het plotselinge ontslag van de Dijkgraaf hebben echter tot gevolg dat de RKC het onderzoeksprogramma niet meteen na het afstemmingsoverleg heeft vastgesteld. Eerst vindt nog verdere verkenning plaats of de onderwerpen waarover met de fractievoorzitters is gesproken nog voldoende aansluiten op de actualiteit en (eventuele korte termijn) doelstellingen van het waterschap voor 2019. Zodra de RKC een definitieve keuze heeft gemaakt, zullen de fractievoorzitters daarover worden geïnformeerd.

Na de verkiezingen zal naar aanleiding van de afstemming met de fractievoorzitters een voorstel aan de VV voorgelegd om de RKC-verordening te herzien. De fractievoorzitters pleiten ervoor dat een RKC-rapport voortaan rechtstreeks naar de VV wordt verzonden en de bestuurlijke reactie, en een mogelijk nawoord van de RKC, separaat wordt toegevoegd.

In 2019 zal de RKC de adviserende rol bij het verbetertraject van de P&C-info voortzetten.

In de communicatie met de VV zal worden gezien of er andere vormen mogelijk zijn dan de formele agendering van rapporten. De RKC denkt aan het sturen van rekenkamerbrieven en tussentijdse bijeenkomsten.

Tot slot gaan de leden van de RKC ervan uit dat een actieve bijdrage aan het inwerkprogramma van nieuwe VV-leden zal en kan worden geleverd. De huidige samenwerking tussen de leden van de VV en de RKC is altijd prettig en constructief verlopen. Het is zeer gewenst dit ook in de nieuwe VV-periode voort te zetten.